

такої роботи. І хоч побудова багаторівневого дидактичного тесту вимагає від викладача більше часу і зусиль, діагностичність такого контролю буде набагато більшою.

Література

1. Сучасні технології навчання та оцінювання знань студентів: Матеріали наук. метод. конф. 1 лютого 2002 р. — К.: КНЕУ, 2002. — 392 с.
2. Навчальні інновації та їхній вплив на якість університетської освіти: Зб. матеріалів наук. метод. конф. 29 січня 2003 р. — К.: КНЕУ, 2003. — 492 с.
3. *Талызина Н. Ф.* Теоретические проблемы программированного обучения. — М.: Изд-во МГУ, 1969. — С. 23.
4. *Козаков В. А.* Психология діяльності та навчальний менеджмент: Підручник. У 2-х ч. — Ч. 1. Психологія суб'єкта діяльності. — К.: КНЕУ, 1999. — С. 11—12.

В. Х. Арутюнов, професор,
О. В. Ушакова,
аспірант, кафедри філософії

ДОСВІД СИСТЕМНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ І КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Основні моделі навчання утворюються на основі узагальнень цілісної картини спільної діяльності як суб'єкту (викладача), так і об'єкту (студента) навчання. Вони враховують не тільки мету і логіку змісту дисципліни, що викладається, а й послідовність етапів навчання, характер взаємодії суб'єкту і об'єкту навчально-пізнавальної діяльності, можливі реакції тих, хто навчається, на запрограмовані, спонтанні, проблемні та інші ситуації, результати навчального процесу, критерії і способи оцінювання знань.

До найбільш відомих моделей навчання відносяться: *1) елементарно-репродуктивна; 2) системно-репродуктивна; 3) імітаційно-продуктивна; 4) пошуково-продуктивна.* Перша з цих моделей має за мету сформувати елементну базу дисципліни, уявлення про її контури у першому наближенні; друга — сформувати цілісний образ дисципліни як системи понять, законів, методів, функцій; третя — навчити використовувати цю систему знань для розв'язання імітованих проблем і ситуацій науки та практики; четверта — трансформацію отриманого системного знання, виробниц-

тво нового знання, розв'язання реальних проблем науки і практики. Кожна з цих моделей для досягнення своєї мети застосовує відповідні методи, форми, засоби навчання. Крім того, кожна модель спрямована на активізацію певних типів розумової діяльності: пасивно-репродуктивного, активно-репродуктивного, алгоритмічно-плідного, дослідницько-плідного. Застосування цих моделей навчання дає можливість отримати результати різної якості: **знання-узнавання, знання-розуміння, знання-вміння, знання-трансформації**. Контроль цих знань треба проводити за відповідними їм критеріями, методами і засобами (див. табл.).

Процес навчання повинен здійснюватися у відповідності з індивідуальними можливостями суб'єкта навчання. Тобто темпи навчання, обсяги матеріалу для засвоєння, способи навчання повинні бути індивідуалізовані. Образно про це дуже точно висловився Г. С. Сковорода. За його думками, знання можна уподобати Богіві, а Бога — багатому фонтану. На фонтані напис: «Нерівна усім рівність». Доступ до «фонтану знань» у всіх рівна, але можливості «черпати» з нього знання не є рівними (вони обмежені власними розумовими потенціями людини, якістю її інтелекту, схильністю до майбутньої професії). Оцінка знань студента одночасно характеризує його можливості.

СИСТЕМНА ОРГАНІЗАЦІЯ МОДЕЛЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Моделі навчання	Елементарно-репродуктивна	Системно-репродуктивна	Імітаційно-продуктивна	Продуктивна
Мета навчання	Вміння орієнтуватися у потоці навчальної і довідкової інформації.	Вміння розв'язувати навчальні задачі за стандартними алгоритмами.	Вміння розв'язувати навчальні проблемні ситуації як за новими, так і за стандартними алгоритмами.	Вміння самостійно розв'язувати реальні проблеми теорії і практики.
Зміст навчання	Контури та елементна база дисципліни.	Цілісна система дисципліни.	Методи використання систематизованого знання для навчально-пошукової діяльності.	Методологічний інструментарій для наукового пошуку, дослідницької діяльності.
Тип мислення	Пасивно-репродуктивний	Активно-репродуктивний	Алгоритмічно-плідний	Плідний

Моделі навчання	Елементарно-репродуктивна	Системно-репродуктивна	Імітаційно-продуктивна	Продуктивна
Засоби, методи і форми навчання	Наочно-ілюстративні (наочні зразки, тести на вибір правильної відповіді, виключення зайвих елементів, складання словників базових термінів пошук необхідної інформації у навчальній і довідковій літературі, «інтранеті» та Інтернеті тощо).	Логіко-схематичні, системні (структурно-логічні схеми, опорні конспекти, тести на доповнення елементної бази структури певної системи, заповнення пустографів, визначення термінів за формально-логічними правилами тощо).	Імітаційно-проблемні («ділова гра», кейс-метод), «мозковий штурм», імітаційне моделювання, аналіз конкретних ситуацій, тести на вміння ставити і формулювати навчальні проблеми, застосовувати для їх розв'язання певні алгоритми, методи, засоби, підходи тощо).	Проблемно-концептуальні (дипломне і курсове проектування, залучення студентів до участі у НДР кафедр та інших наукових і виробничих підрозділів і установ, наукових семінарах, конференціях, конкурсах тощо).
Результат навчання	Знання-узнавання	Знання-розуміння	Знання-вміння	Знання-трансформації
Методи оцінки знань	Тести на вибір правильної відповіді з декількох варіантів правильних і неправильних відповідей.	Тести на доповнення відповіді за системними вимогами, визначення базових понять за правилами логіки.	Діагностичні, аналітичні, реферативні тести.	Проблемні тести.

Вимоги до результатів навчання повинні відповідати меті, з якою вивчається та чи інша дисципліна: наприклад, вивчення деяких філософських дисциплін (етики і естетики, релігієзнавства) можна обмежити рівнем знання-узнавання, інших (логіки) — знаннями-вміннями; знання з філософії і культурології потребують розуміння і плідних трансформацій.

Н. Д. Бабяк, ст. викл.
кафедри фінансів підприємств

ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З КУРСУ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Фінанси підприємств є базовою дисципліною для всіх економічних спеціальностей. Метою даного курсу є отримання студентами теоретичних знань та набуття практичних навичок самос-